

Raili Gothóni

Ina Colliander

Valoja ja varjoja

partuuina

Ina Colliander

syntyi vuonna 1905 Pietarissa arkkitehti, professori Behrsenin perheeseen. Vanhemmat lähettivät hänet Suomeen vuonna 1923, Suomen kansalaisuuden hän sai vuonna 1929. Vuonna 1959 saadessaan Pro Finlandia -mitalin – ansioistaan kansainvälisesti tunnustettuna kuvataiteilijana, eturivin graafikkona, ikonitaiteen uudistajana, rakastettujen enkelikuvien tekijänä – hän oli hämmästynt maahanmuuttajan Suomelta saamasta kunnianosoituksesta.

Ina Collianderin elämä oli ristiriidoista raskas. Hän koki vallankumouksen Pietarissa yläluokan nuorena, Suomen talvi- ja jatkosodan Venäjän emigranttina. Hänen äidinkiелensä oli saksa, omin kielensä venäjä, ja kotikielensä omassa perheessään ruotsi. Yli puoli vuosisataa kestänyt avioliitto kirjailija Tito Collianderin kanssa oli ajoittain myrskyisä ja Tito aviomiehenä vaativa. Taiteilijaperhe koki köyhyyttä ja lukemattomia muuttoja paikasta ja maasta toiseen. Ajan ja tilan ottaminen oman taiteen tekemiselle, tärkeimmälle, oli alituista kamppailua.

Partuuna 2024

Kansi: Remi Unkari

Klk 70.9

ISBN 978-952-7504-17-8

Raili Gothóni

Ina Colliander

Valoja ja varjoja

partuuna

Helsinki 2024

Kulttuuriosuuskunta Partuuna
partuuna.fi

© Raili Gothóni 2024

Tekijän suomeksi muokkaama ruotsinkielisestä alkuteoksesta *Ina Colliander: Människan bakom bilderna*. Svenska Folkskolans Vänner, biografiserie, nr 22.

Kirjastoluokka 70.9

Asiasanat *Henkilöhistoria, kuvataiteilijat, maalaustaide, grafiikka, mosaiikit, ikonitaide, ortodoksit*

Painettu Drukatavan kirjapainossa Riiassa, Latviassa.

ISBN 978-952-7504-17-8 pehmeäkantinen kirja

ISBN 978-952-7504-18-5 PDF

Omistan kirjan evakoiduille perheille ja evakoiden lapsille.

SISÄLLYS

ESIPUHE	9
ELÄMÄN KIVIJALKA	17
Juuret Saksassa ja Venäjällä	17
Ankara kasvatus	22
Opinnot	25
Vaikeat vuodet Petrogradissa	32
Emigranttina Suomeen	36
TAITEILIIJA-AVIOLIITTO	49
Suuri rakkaus	49
Yhdessä myötä- ja vastoinikäymisissä	54
Äitiys	62
Kuvia arjesta	68
RAUHATONTA ELÄMÄÄ	77
Villa Golicke	77
Luostarikaupunki Petseri	84
Sodan synkät vuodet	91
Kotona kaikkialla ja ei missään	99
Lämpöä ja värejä Etelä-Euroopasta	109
Nostalgiamatkoja Neuvostoliittoon	114

ENKELEITÄ JA IKONEJA	127
Tie ortodoksisuuteen	127
Pyhän hoidossa	130
Rippi-isä Johannes	139
Ikonit	144
Suojelusenkelit	149
Uskosta kertovat kuvat	155
MAALAUKSIA, PUUPIIRROKSIA JA MOSAIIKKEJA	183
Nainen ja taiteilija	183
Herkkä värien käyttäjä	192
"Hyvää taidetta kenkäparin hinnalla"	198
Puupiirrosten uranuurtaja	203
Mosaiikkia kuuliaisuustehtävänä	208
KUTSUMUS, MELANKOLIA JA NÖYRYYS	219
Taiteilijan kutsumus	219
Empatia ja nöyryys	222
Alakuloisuus ja masennus	224
Elämän syksy	231
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	241
KRONOLOGIA	251
NÄYTTELYT	259
HENKILÖHAKEMISTO	274

ESIPUHE

Ina Collianderin (1905–1985) satavuotisjuhlanäyttelyssä Ateneumissa vuonna 2005 ymmärsin, kuinka monipuolinen taiteilija Ina oli. Näyttelyssä oli esillä puupiirroksia, öljymaalauksia, pastellitöitä, akvarelleja ja mosaiikitöitä. Aikaisemmin olin tuntenut vain Ina Collianderin suuret enkelit. Hänen ainutlaatuinen tyylinsä yllätti minut. Yhdessä salissa katselin kirjojen kansia ja kuvia venäläisistä leluista. Toisessa huoneessa ihastelin hänen uskonnollisten aiheidensa henkisyyttä ja teosten virittämää hiljaisuuden ilmapiiriä.

Ina Collianderin taideteoksissa kohtasin maallisen elämän äärellisyyden ja häivähdyksen pyhästä – tuonpuoleisesta. En tiennyt, olinko kirkossa vai taidenäyttelyssä. Kesti hetken ennen kuin siirryin eteenpäin. Sitten näin taideteoksia, jotka kuvasivat perhearkea, hedelmiä, lapsia, huoneita ja maisemia. Ina ikuisti arjen tapahtumat taiteeksi. Hänelle arkinen ei ollut vain harmaata ja yksitoikkoista, vaan pyhää ja arvokasta. Hän paneutui samanlaisella pieteetillä enkelin ja tiskirätin kuvaamiseen.

Kuka oli Ina Colliander? Hänenkin lapsensa esittivät kysymyksen, jonka niin monet lapset tekevät vanhemman sukupolven kuoltua. Tytär Kati Bondestam kirjoittaa kirjansa *Inas längtan* (2005) johdannossa:

”Voisi ajatella, että vanhempieni historia on tallennettu Tito Collianderin omaelämäkertaan. Mutta siinä Ina nähdään Titon silmien ja tunteiden kautta. Hän ymmärsi hyvin Inan taiteelliset pyrkimykset, mutta Inan omat ajatukset eivät luonnollisestikaan ole mukana [Titon] kirjoissa. Ina oli kuin sipuli, jossa oli monta kerrosta. Jotkut tunsivat yhden kuoren, toiset toisen, mutta kaik-

kien kuorien läpi tunkeutui rehellisyys ja rakkaus. Se oli hänen olemuksensa.”¹

Kun sain valmiiksi Tito Collianderin elämäkerran, kiinnostuin hänen takanaan ja vierellään olleesta naisesta. Kuka oli Ina Colliander? Mitkä tapahtumat muovasivat hänen elämäänsä? Mistä lähteistä hän sai voimaa ja inspiraatiota? Mitä Ina Collianderin taide kertoo hänestä ihmisenä? Näitä kysymyksiä pohdin, kun luin ja analysoin Ina Collianderia koskevaa lähdemateriaalia.

*

Lähdemateriaali käsittää 3 087 kirjettä, 32 kalenteria, valokuvia, öljymaalauksia, akvarelleja, pastellitöitä, puupiiroksia, kuivaneulatöitä, etsauksia, piirroksia ja mosaiikkeja sekä luettelon Ina Collianderin elämästä ja näyttelyistä. Lisäksi hyödynsin taidearvosteluja, artikkeleita, lehtikirjoituksia ja tutkimuksia. Haastattelut valaisevat Ina Collianderia, hänen elämänvaihteita ja taidettaan. Maria Colliander-Saanio, Kati Bondestam ja Sergius Colliander kertoivat yksityiskohtaisesti äidistään äitinä, vaimona ja taiteilijana. Perheen elämäntilanne oli hyvin erilainen kunkin lapsen syntymän aikaan. Marian ja Katin ikäero on kahdeksan vuotta, Katin ja Sergiuksen syntymän välillä oli kymmenen vuotta. Tarinat täydentävät toisiaan ja tarjoavat ainutlaatuisia yksityiskohtia Inan elämästä.

Ikonikonservaattori Helena Nikkanen oli Ina Collianderin hyvä ystävä. Hän ymmärsi Inan taiteellisia töitä ja myös näkökulmia, joista Ina katsoi maailmaa. Inan ortodoksinen uskonnollinen maailmankatsomus näkyy monissa taideteoksissa. Haastattelujen lisäksi Helena Nikkanen käänsi venäjältä suomeksi Inan kirjeenvaihdon venäläisen taiteilijan ja Inan nuoruudenystävän Vera Miljutinan kanssa.

Galleristi Annmari Arhippainen auttoi Ina Collianderia Galerie Artekissa pidettyjen näyttelyiden pystyttämässä. Keskustelut hänen

1 Kati Bondestam, Inas längtan. 2005, 10, suom. R. G.

kanssaan olivat antoisia. Määrätietoisesti Inan teoksia kokoelmaansa hankkinut taiteenkeräilijä Tuomo Seppo kertoi yksityiskohtaisesti tutustumisestaan Inaan, tarinoita taideteoksista ja kirjeenvaihdosta taiteilijan kanssa. Arkeologi Marianne Schauman-Lönnqvist kertoi perheen kokemasta tragediasta sekä Inan empaattisesta tavasta kohdella ystäviään.

On kuitenkin syytä tiedostaa, että muistot eivät aina ole luotettavia. Mielikuvia toisesta ihmisestä värittää kulunut aika, oma elämäntilanne ja kunkin henkilön ennakkokäsitykset. Kokonaiskuvan luomiseksi on ollut mielekästä ottaa huomioon lasten, ystävien ja tuttavien erilaiset tulkinnat ja verrata niitä keskenään.

Ina Collianderin tyttären taiteilija Kati Bondestamin toimittama kirja *Inas längtan* (2005) sisältää Ina Collianderin ja hänen serkkunsa taiteilija Sven Grönvallin kirjeenvaihdon. Kirja on tärkeä lähde kaikille, jotka haluavat ymmärtää Inan ajatuksia ja tunteita vuosien 1925 ja 1974 välillä.

Piispa Arsenin ja museonjohtaja Taina Lammassaaren kirja *Ina Colliander - Puun kosketus* (1991) kuvaa Ina Collianderin elämää ja taidetta. Kirja sisältää pitkiä lainauksia Inan ja hänen ystäviensä, lastensa ja taiteenkeräilijöiden haastatteluista. Kirjoittajat kuvaavat kattavasti Inan kehitystä taiteilijana ja hänen paikkaansa kansallisessa ja kansainvälisessä taidemaailmassa.

Ateneum järjesti vuonna 2005 *Ina Colliander 100 vuotta* -näyttelyn. Kuraattori ja taidehistorioitsija Leena Ahtola-Moorhouse toimitti kirjan Ina Collianderin elämästä suomalaisessa taidemaailmassa. Teos sisältää runsaasti kuvia taideteoksista ja valottaa näin monipuolisesti taiteilijan eri vaiheita. Kirja kuvaa Ina Collianderia aitona taiteilijana, jolle oli tyypillistä nöyryys luovuuden lahjan edessä.

Valamon luostari julkaisi kirjan *Kirjeitä Innalle: Skeemaigumeni Johanneksen kirjeitä Ina Collianderille vuosilta 1947–1957* (2014). Inan poika ja ortodoksipappi Sergius Colliander on kääntänyt kirjeet venäjältä suomeksi. Kirja antaa kuvan Inan uskonnollisesta elämästä ja rippi-isä Johanneksen merkityksestä hänen hengelliselle kehitykselleen.

Elämäkerta tulee aina sijoittaa historialliseen kontekstiin. Ina

Colliander koki Venäjän vallankumouksen, talvi- ja jatkosodan sekä Suomen jälleenrakentamisen. Monet taiteilijat palvelivat itsenäisen Suomen kansallismielisiä pyrkimyksiä, mutta se ei innostanut Inaa. Hän seurasi aktiivisesti eurooppalaisia modernin taiteen suuntauksia ja haki inspiraatiota bysanttilaisesta taiteesta.

Mitä enemmän tietoa Ina Collianderista keräsin, sitä monipuolisempi kuva hänestä minulle rakentui. Tämä elämäkerta perustuu useisiin ääniin, jotka yhdessä antavat kokonaisvaltaisen käsityksen Inasta ihmisenä, emigranttina, taiteilijana, vaimona ja äitinä. Tiedän hyvin, että sisin jää ulkopuoliselle tutkijalle ja luultavasti myös ihmiselle itselleen aina mysteeriksi. On tosiasioita, assosiaatioita, aikomuksia ja unelmia, jotka väistämättä jäävät pimentoon. Siitä huolimatta olen kaikkien eri lähteistä saatavilla olevien tosiasioiden perusteella rakentanut mahdollisimman autenttisen kuvan Ina Collianderin elämästä ja hänen taiteestaan.

Elämäkerta ei etene kronologisesti kehdestä hautaan. Muutamiin aihealueisiin keskittymällä käsittelen teemoja, jotka parhaiten kuvaavat Ina Collianderin elämänpolkua. Viimeinen luku – Kutsumus, melankolia ja nöyryys – on kokoava ja käsittelee Inan elämän loppuvaihetta. Kuvat taideteoksista kutsuvat lukijaa tutustumaan Ina Collianderin ainutlaatuihin taiteeseen.

*

Minulla on ollut etuoikeus kirjoittaa Ina Collianderin elämäkerta ja näin tutustua häneen. Olen äärimmäisen kiitollinen Inan lapsille ja ystäville mahdollisuudesta haastatella heitä. He ovat vastanneet kärsivällisesti kaikkiin kysymyksiini ja syventäneet ymmärrystäni Ina Collianderista ja hänen elämästään taiteilijana. Kiitän Kansalliskirjaston slaavilaisen osaston kirjastoamanuenssia Emilia Karjalaista, joka on auttanut minua asiantuntemuksellaan venäläisten lähteiden käyttämisessä. Samoin taide- ja kulttuurihistorioitsija Rainer Knapas ansaitsee erittäin lämpimät kiitokset arvokkaista kommentteista. Kirjan loppuunsaattamisen mahdollisti Suomen tietokirjailijat ry:n apuraha.

Lämmin kiitos Partuuna-kustantamolle kirjan julkaisemisesta. Erityisesti haluan kiittää kustannustoimittaja Helena Saarikoskea. Hänen asiantuntemuksensa ja ammattitaitonsa näkyy kirjan viimeistelyssä.

Lopuksi kiitän aviomiestäni René Gothónia, joka seurasi kirjoitusprosessiani ja rohkaisi minua viemään päätökseen laajan tutkimustyön.

Fyrklövern

Marraskuu 2023

Raili Gothóni

Henkilöitä Ina Collianderin elämäntarinassa

Piispa Aleksanteri (s. Aleksanteri Karpin, 1883–1969), Helsingin ortodoksisen hiippakunnan piispa. Ina ja Tito Collianderin hengellinen ohjaaja.

Arhippainen, Annmari (s. 1938), Galerie Artekin galleristi.

Piispa Arseni (s. Jorma Heikkinen, 1957), Kuopion ja Karjalan hiippakunnan metropoliitti ja ikonimaalari. Inan ystävä ja tukihenkilö viimeisellä Leningradin matkalla.

Behrsen, Lydia Louise (o.s. von Golicke, 1882–1971). Inan äiti.

Behrsen, Renata (1909–1925). Inan sisko.

Behrsen, Richard Georg (1869–1958), arkkitehti. Inan isä.

Björling, Gunnar (1887–1960), kirjailija. Inan ja Titon ystävä.

Bondestam, (Kati) Katarina (o.s. Colliander, 1939–2022), graafikko. Inan ja Titon tytär.

Brummer, Arttu (1891–1951), Taideteollisuuskeskuskoulun opettaja.

Colliander, (Musse) Margareta (1901–1958). Titon sisar.

Colliander, Sergius (s. 1949), ortodoksipappi, venäjän kielen tulkki. Inan ja Titon poika.

Colliander-Saanio, Maria (s. 1931), sairaanhoitaja, lehtori. Inan ja Titon tytär.

Eklund, Ragnar (1895–1946), taiteilija ja taidekriitikko.

Eklöf, Eva (1908–1994), taiteilija. Inan opiskelutoveri ja ystävä.

Elfgrén, Gunnar (1896–1976) kuvanveistäjä. Inan ja Titon ystävä.

von Golicke, Hulda (o.s. Christiani, 1853–1938). Inan äidin äiti.

Lahjoitti villa Golicken Ina Collianderille ja Sven Grönvallille.

von Golicke, Robert Julius (Roman Romanovitš, 1878–1960). Inan eno.

Grotenfelt, Brita (Bidu) (1902–1982), taiteilija. Inan ystävä.

Grönvall, Sven (1908–1975), taiteilija, professori. Inan serkku ja ystävä.

Grönvall, Vera (o.s. von Golicke, 1876–1956). Inan täti.

Gullichsen, Maire (1907–1991), Artekin ja Vapaan taidekoulun perustajia. Inan mesenaatti.

Hagelstam, Magnus (1879–1958), rehtori. Ina ja Tito vuokrasivat häneltä talon Kauniaisista.

Holmström, Martti S. (1918–2001), aluelääkäri. Inan lääkäri.

Jansson, Tove (1914–2001), kuvataiteilija, kirjailija. Inan ystävä.

Isä Johannes (s. Ivan Aleksejevitš Aleksejev; 1873–1958), Pyhä Johannes Valamolainen, venäläinen starets ja skeemaigumeni Valamon luostarissa. Inan ja Titon rippi-isä.

Jung, Gunilla (myöhemmin Pircklén, 1905–1939), taiteilija. Inan ystävä.

Kaskipuro, Pentti (1930–2010), graafikko. Opetti Inalle kuivaneula-tekniikkaa.

Maxon, Wilhelm Georg (1894–1971), taiteilija. Inan opettaja Maxon-Kallenbergerin taidekoulussa Münchenissä.

Miljutina, Vera Vladimirovna (1903–1987), taiteilija. Inan ystävä Pietarissa.

Neiglick-Platonoff, Martha-Maria (1889–1964), taiteilija ja ikonimaalari. Inan ystävä.

Nikkanen, Helena (s. 1948), ikonimaalari ja -konservaattori. Inan ystävä.

Parland, Henry (1908–1930), kirjailija ja runoilija. Inan ystävä.

Parland, Ralf (1914–1995), runoilija ja toimittaja. Inan ystävä ja kesävieras Kuokkalassa.

Pingoud, Ernest (1887–1942), säveltäjä. Kesävieras Kuokkalassa.

Reijonen, Tuuli (Reijonen-Uibopuu, 1904–1997), kirjailija ja toimittaja.

Asui kesät Kuokkalassa.

Schauman, Sigrid (1877–1979), taiteilija ja taidekriitikko.

von Schoultz, Solveig (o.s. Segerstråle; 1907–1996), kirjailija. Titon flamma.

Seppo, Tuomo (s. 1937), lehtori. Taiteenkeräilijä, joka lahjoitti Ateneumille laajan taidekokoelmansa.

Soldan, Tilly (1873–1931), sairaanhoitaja ja Lastenhoitokoulun rehtori Kauniaisissa.

Soldan-Brofeldt, Venny (1863–1945), taiteilija. Inan esimies WSOY:ssä.

Tammelander, Florence Armias Campbell (o.s. von Schoultz, 1876–1959). Titon täti, moti Miffo.

Thesleff, Ellen (1869–1954), taiteilija. Inan ystävä.

Tohka, Sakari (1911–1958), kuvanveistäjä. Kesävieras Kuokkalassa.

Wichman, Eva (1908–1975), kirjailija ja taiteilija. Inan opiskelutoveri ja ystävä.

Wirtanen, Atos (1906–1979), toimittaja ja kansanedustaja. Kesävieras Kuokkalassa.

ELÄMÄN KIVIJALKA

Juuret Saksassa ja Venäjällä

Taiteilija Ina Colliander (o.s. Behrsen) oli arkkitehti Richard Georg Behrsenin ja Lydia Louise von Golicken tytär. Behrsenin perhe oli Baltian saksalaisia. Inan isoisä Heinrich Behrsen oli syntynyt ja kasvanut Pietarsaassa Liivinmaan kuvernementissa. Alue sijaitsee nykyisin Kaakkois-Latviassa ja on nimeltään Jekabpils. Heinrich Behrsen oli suutari. Hän muutti vuonna 1857 Pietariin, jossa hän valmisti kenkiä työpajassaan. Inan isä Richard Behrsen, suutarin poika, kiillotti joka sunnuntai perheensä kaikki kengät. Hän tiesi, kuinka kenkiä tulee käsitellä, jotta ne saisivat kiiltävän ja suojaavan pinnan.²

Baltian saksalaiset muodostivat kansallisen kielivähemmistön, joka asui pääasiassa Liivinmaalla, Virossa ja Saarenmaalla. Saksa oli luterilaisen kirkon pääkieli Venäjällä, Virossa, Liivinmaalla ja Vanhan Suomen kuvernementissa ennen vuotta 1809. 1700-luvun lopulla saksa oli pääkieli myös Viipurin, Käkisalmen, Haminan, Lappeenrannan ja Savonlinnan kouluissa.³

Baltian saksalaisilla oli matala kynnys muuttaa Venäjälle, erityisesti Pietariin, koska he pystyivät siellä käyttämään äidinkieltään ja ansaitsemaan paremmin kuin Baltiassa. Tuomioistuimessa, akateмиassa, armeijassa ja teollisuudessa oli runsaasti saksalaisia. He olivat arvostettuja, koulutettuja ja luotettavia. Saksalaiset ylläpitivät kouluja, kirkkoja, sanomalehtiä, teattereita ja sairaaloita. Pietarissa saksa-

2 Sergius Colliander 20.7.2021.

3 Rainer Knapas, Landet som var: karelska kulturbilder. 2015, 21–22.

laisten elämää helpotti se, että keisareilla oli vuosisatojen ajan ollut läheiset suhteet sekä Saksaan että Baltiaan. Keisarillinen valtakunta toivotti saksalaiset kauppiat, käsityöläiset ja eri alojen asiantuntijat tervetulleiksi. Tavoitteena oli, että monikulttuurinen ja edistykseellinen Pietarin kaupunki olisi edelläkävijä ja auttaisi vähitellen koko maan pois eristyneisyydestä.

Richard Behrsen kävi arvostettua saksalaista koulua nimeltään Die Deutsche Hauptschule zu Petersburg, joka tunnettiin yleisesti nimellä Petrischule. Sen jälkeen hän jatkoi opintoja Pietarin rakennustekniikan instituutissa (1887–1892). Lokakuussa 1893 Richard Behrsen nimitettiin rakennusinsinöörien instituutin neuvoston päätöksellä arkkitehtonisen piirustuksen opettajaksi. Hänen toimikautensa kesti vuodesta 1893 aina vuoteen 1925. Samalla hän opetti geometrista piirustusta sekä piirustusta ja arkkitehtuuria rautatieinsinöörien instituutissa.⁴

Arkkitehtiuransa alkuaikoina Richard Behrsen työskenteli professori Jerome S. Kütnerin johdolla. Kütner piti tiiltä parhaana julkisivumateriaalina, ottaen huomioon kaupungin sääolosuhteet. Hän opetti Behrseniä, että Pietarin julkisivuihin kannatti käyttää terrakottaa, tiiltä tai graniittia.⁵

Behrsen halusi tutustua syvemmin keskieurooppalaiseen arkkitehtuuriin. Hän matkusti eri puolilla Eurooppaa uppoutuakseen arkkitehtuurin uusimpiin keksintöihin ja eri tyyliuuntiin. Hänestä tuli yksi aikansa kuuluisimmista pietarilaisista arkkitehteistä.

Esimerkiksi Pietarin valtionhistoriallinen arkisto toimii nykyisin Richard Behrsenin suunnittelemassa talossa. Monet hänen töistään olivat tärkeitä julkisia rakennuksia kuten sairaaloita, kouluja ja hallintorakennuksia. Kuriositeettina voidaan mainita, että hän johti myös buddhalaisen temppelin rakentamista Pietarissa.

Useat palkinnot todistavat, että Inan isää arvostettiin ja että hän oli sitoutunut työhönsä. Monilla töillään Richard Behrsen saavutti

4 Geometrista piirustusta vuosina 1893–1908 sekä piirustusta ja arkkitehtuuria rautatieinsinöörien instituutissa vuosina 1911–1916.

5 Архитектор Р. А. Берсен, <https://spbarchives.ru/bersen>

Pietarissa korkean aseman ja hänestä tuli melko varakas. Hän teki uskomattoman uran suutarin pojasta aatelismieheksi. Siihen aikaan oli erittäin harvinaista nousta alemmasta yhteiskuntaluokasta ylempään. Venäjällä valtioneuvoksen titteli ei ollut vain arvonimi, vaan se merkitsi samalla kuulumista aatelistoon. Sekä Inan isä että hänen isoisänsä Paul Robert von Golicke saivat todellisen valtioneuvoksen arvon.⁶

Richard Behrsen oli yksi monista, jotka muuttivat Suomeen Venäjän vallankumouksen takia. Hän asettui Kauniaisiin ja haki sinnikkäästi työpaikkoja Helsingistä. Lopulta hän sai vaatimattoman aseman Bertel Jungin arkkitehtitoimistossa. Työ ei vastannut lainkaan hänen koulutustaan, työkokemustaan ja osaamistaan. Hänen tehtävänsä oli piirtää puhtaaksi muiden arkkitehtien piirustuksia. Se oli katkera pala purtavaksi tunnetulle venäläiselle arkkitehdille Behrsenille.

Venäjän vallankumous lopetti Richard Behrsenin loistavan uran, jota hän oli määrätietoisesti ja menestyksekkäästi rakentanut elämänsä parhaimpina vuosina. Vallankumous ja siirtolaisuus tuhosivat suurimman osan hänen aikaisemmista saavutuksistaan. Richard Behrsen menetti yhtäkkiä työn, joka oli hänelle merkityksellinen, ja aseman, josta hän oli ylpeä.

Äkillinen elämänmuutos oli liikaa Inan isälle. Venäjän vallankumouksen ja maastamuuton varjo oli niin pitkä, synkkä ja nöyryyttävä, että hän menetti tahtonsa elää. Myöhemmin hän dementoitui ja eli täysin omassa maailmassaan. Hän ei edes tunnistanut omaa tyttärtään Inaa. Hän eli vaatimattomasti vaimonsa Lydian kanssa ja kuoli alkukesästä 1958.

Ina Collianderin äiti Lydia Louise von Golicke syntyi kustannus- ja painoteollisuudessa mainetta keränneeseen perheeseen. Yritys R. Golicke ja A. Willborg oli Pietarissa arvostettu painotalo, jolla oli hyvä maine bibliofiilien ja kirjaharrastajien keskuudessa. Siellä painettiin hienoimpia taidekirjoja ja monia aarteita venäläisen kirjagrafiikan niin sanotulta hopeakaudelta. Inan poika Sergius Colliander totesi haastattelussa:

6 Sergius Colliander 1.8.2020.

”Inan isoisällä Robert von Golickella oli vahva tahto kehittää painoalaa. Hän koulutti työntekijöitään ja piti eräänlaista ammattikoulua. Hänen painotaitomuseonsa oli hyvin varustettu. Kun Ina vieraili painotalossa ja sen museossa, hän ihaili kirjapainon laadukkaita tuotteita ja isoisänsä ammattitaitoa. Isoisä Robert von Golicke oli keisarillisen hovin tavarantoimittaja ja hänellä oli hyvät yhteydet taiteilijoihin. Esimerkiksi hän kirjoitti kahdeksan kirjettä Anton Tšehoville ja vastaanotti häneltä viisi kirjettä. Isoisä julkaisi muun muassa kirjan venäläisestä taiteesta. Tarinan mukaan hän painoi myös Ilja Repinin maalauksen. Hän näytti Repinille alkuperäisen ja painetun kopion. Korostaakseen kirjapainon laatua hän kysyi Repiniltä, kumpi kahdesta kuvasta oli alkuperäinen. Repin erehtyi. Jos hän ei olisi erehtynyt, mitään tarinaa ei olisi ollut. Inan isoisä kuoli, kun Ina oli vasta 14-vuotias.”⁷

Isoäiti Hulda von Golicke oli lämminsydäminen ihminen. Behrsenin perhe vietti kesät villa Golickessa Kuokkalassa. Siellä sisarukset Ina ja Renata nauttivat kesän helteestä ja Karjalankannaksen kauniista rannasta. Villa Golicke oli Inan kesäparatiisi. Siellä hän vietti myöhemmin aviopuolisonsa Titon kanssa kesiä ja yhden talvenkin.

Richard Behrsen oli ollut kirjapainotalon rakennuksen vastuullinen arkkitehti. Hän ystäväystyi Lydian isän Robert von Golicken kanssa. Ei ole ihme, että hän antoi mielihyvin siunauksensa Richardin ja Lydian avioliitolle. Kyse ei ollut suuresta rakkaudesta, vaan kaikille sopivasta järjestelystä. Golicken perhe piti Behrseniä erinomaisena ja luotettavana miehenä herkälle, itseään neljätoista vuotta nuoremmalle Lydialle. Behrsenille avioliitto oli kätevä ja turvallinen valinta (femme de convenance). Lydia oli hienosta perheestä. Hän oli hyvin musikaalinen ja kaikin tavoin sovelias vaimo Richardille. Häät vietettiin 1. loka-kuuta 1903 Pietarin Pyhän Annan kirkossa.

Lydia Golicke oli taiteilijasielu. Hän näytti hennolta keijulta rote-

7 Sergius Colliander 20.7. 2021. Suom. R. G.

van aviomiehensä rinnalla. Hän oli opiskellut musiikkia ja soitti selloa. Hänen suurin toiveensa oli tulla esiintyväksi muusikoksi, mutta perheen mielestä muusikon ammatti ei sopinut hienolle naiselle. Muusikon haaveet saivat väistyä avioliiton ja lasten myötä. Myöhemmin Lydia antautui hyvän vaimon osaan ja omistautui miehensä Richardin tukemiseen.

Lapset näyttävät olleen heidän avioliitossaan välttämätön ja yleisten odotusten mukainen, mutta erittäin rasittava asia. Lydia keskittyi huolehtimaan miehensä hyvinvoinnista. Lapset vaativat Lydian mielestä liikaa huomiota. Se väsytti. Ina muistutti asiasta Titolle lähettämässään kirjeessä. Hän pelkäsi, että heidän avioliitostaan oli tulossa samanlainen kuin hänen vanhempien liitto oli ollut.

”Muistan, kuinka äitini täytyi valita aviomiehen ja lasten välillä ja hän valitsi aviomiehen, ja tiedämme, kuinka kauheaa siitä tuli.”⁸

Aviomiehensä Richardin kuoleman jälkeen Lydia asui yksin Ilmarinkadulla kuin pieni hiiri piilopaikassaan. Hän keitti keittojaan, kirjoitti kirjeitä ja luki sanomalehtiä. Viimeiset kuusi vuotta Lydia vietti Koskelan sairaalassa. Siinä vaiheessa hän oli jo hyvin hauras. Ina vieraili hänen luonaan kahdesti viikossa joka viikko siihen asti, kunnes äiti nukahti hiljaa kuolonuneeen vuonna 1971.

Inalle äidin elämäntarina jäi suljetuksi kirjaksi. Äiti ei koskaan kertonut Inalle sisimmistä ajatuksistaan, henkilökohtaisista toiveistaan tai pyrkimyksistään. Isä oli yhtä sulkeutunut luonne. Vanhemmat olivat vaativia ja ankaria. Vasta aikuisena Ina pystyi toteamaan: tähän he pystyivät, ei enempään. Jokainen kasvattaa lapsensa parhaansa mukaan. Ina uskoi, että vanhempien tiukan julkisivun takana oli huolenpitoa ja rakkauttakin, jota he eivät kuitenkaan osanneet osoittaa lapsilleen.

8 Ina Collianderin kirje Tito Collianderille. 30.8. 1937. SLSA 866. Suom. R. G.